

Aktuelt nå

Vi er på vei mot et nytt århundre, noe som synes å ha satt i gang refleksjoner over mange samtidstema. Et aktuelt refleksjonstema er knyttet til spørsmålet om det 20. århundre kan karakteriseres som "Barnets århundre" slik Ellen Key gjør i sin bok "Barnets århundre" utgitt i 1900. I hvilken grad og på hvilken måte kan dette århundre betegnes som et "Barnets århundre"? Kan det for eksempel være slik at barn både har tapt og vunnet livskvalitet i historiens løp?

Omfattende endringer i barns oppvekstsituasjon i det 20. århundre har brakt fram et mangfold av fortolkninger. På den ene siden ser vi ståsteder som vektlegger at barn har tatt del i en allmenn, positiv velferdsutvikling og at barn er gitt økt handlingsrom. Og på den annen siden ser vi ståsteder som retter fokus mot problemområdene innen velferdssamfunnet og som er opptatt av innsnevring i barns handlingsrom. Endringene og fortolkningsmangfoldet danner utgangspunkt for diskusjoner omkring hvilke utfordringer vi står overfor i det neste århundre. Er barndommen truet, hvordan ser barns livssituasjon og oppvekstvilkår ut på sikt, hvilken retning ønsker vi at utviklingen skal ta og hvilke krav stiller dette til bl.a. politikere, foreldre og fagfolk?

Barns rettigheter representerer et særlig sentralt tema både nasjonalt og internasjonalt nå på tampen av dette århundre. Barns rettslige status er sterkt endret i løpet av siste halvdel av dette århundre, en endring som i særlig grad kan knyttes til FNs konvensjon om barns rettigheter – ofte omtalt som Barnekonvensjonen - vedtatt av FN 20. november 1989.

Vi står nå foran en omfattende jubileumsperiode for barn og barndom: Verdensbarnedagen 4. oktober, 10-årsjubileum for barnekonvensjonen 20. november, samt at neste årtusen starter opp med en internasjonal barnedag 29. februar.

Det er viktig å markere de "seire" som er vunnet gjennom de rettigheter barn er gitt og de endringer dette medfører for barns rettslige og sosiale posisjon. Vi må imidlertid ikke glemme de til dels store problemer vi står overfor med hensyn til realisering av konvensjonens bestemmelser om barns rettigheter.

Vi må heller ikke glemme refleksjoner over hvilke konsekvenser realisering av barns rettigheter får for barn og deres livssituasjon. Hvilke dilemma står vi overfor i implementeringen av barns rettigheter innen ulike livssfærer i barns hverdagsliv? Hvordan sikre at realisering av barns rettigheter bidrar til en reell forbedring av barns livssituasjon?

Om vi ser på norske forhold finner vi en rekke aktuelle debatt- og utredningstema som berører barns rettsstilling. Et aktuelt diskusjonstema er for eksempel barns rett til å bli hørt innen barnevernet. Regjeringen har nettopp nedsatt et utvalg som skal vurdere hvordan barneverntjenesten fungerer og om det er behov for endringer. Utvalget skal legge fram sin innstilling innen 30. april neste år. Vi håper utvalget retter spesielt fokus mot barns rettsposisjon innen barnevernet.

Et annet aktuelt tema er barns rett til å få opplysninger om sitt biologiske opphav. Adopsjonsloven gir barn en slik rett. Temaet er aktualisert i lys av moderne befruktningsteknologi. Bioteknologinemnda har i vår lagt fram en innstilling om endringer i loven om medisinsk bruk av bioteknologi og har der uttalt seg om barns rett til å få opplysninger om sitt biologiske opphav ved sæddonasjoner.

Barns rettigheter innen samboerskap er et tredje aktuelt tema. I takt med at omfanget av barn født i samboerskap øker, er det viktig at vi nå har fått en gjennomgang av barns rettigheter når mor og far er samboere. Barne- og familiedepartementet satte i 1996 ned et utvalg til å utrede samboerskap som samlivsform. Utvalget som leverte sin innstilling i mai d.å., ønsker å sikre barn mest mulig foreldrekontakt uavhengig av foreldrenes samlivsform, og foreslår i denne sammenheng flere endringer i forhold til dagens situasjon.

Om vi ser utover Norge har barns situasjon knyttet til krigen på Balkan vært et tema som har opptatt oss alle denne vinteren og våren. Idet dette nummeret av "BARN" går i trykken, har NATO og Jugoslavia blitt enige om en avtale som gjør at NATOs bombing opphører og at krigen dermed går mot en avslutning. Det betyr at arbeidet med oppbyggingen forhåpentligvis kan komme raskt i gang. Hjelpebehovet er svært stort, både for nødhjelp og for en mer langsiktig hjelpeinnsats. Ikke minst vil det være behov for stor innsats for å skape stabilitet i regionen og forsoning mellom folkegrupper. Barna har vært krigens store ofre. Deres situasjon og hjelpebehov må i særlig grad være i fokus for det kommende hjelpearbeidet.

Red.